

Utlåtande 2004:145 RVII (Dnr 327-2829/2003)

Förutsättningarna för förebyggande hembesök hos personer över 80 år utan hemtjänst

Motion av Ann-Katrin Åslund och Helen Jäderlund Eckardt (båda fp) (2003:19)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2003:19) av Ann-Katrin Åslund och Helen Jäderlund Eckardt (båda fp) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Motionens innehåll

Ann-Katrin Åslund och Helen Jäderlund Eckardt (båda fp) föreslår i en motion kommunfullmäktige besluta utreda förutsättningarna för förebyggande hembesök hos personer över 80 år utan hemtjänst.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö, äldreomsorgsberedningen, kommunstyrelsens pensionärsråd samt kommunstyrelsens handikappråd.

Stadsledningskontoret menar att de flesta stadsdelsnämnder redovisar återkommande årlig uppsökande verksamhet och anser vidare att förebyggande hembesök inte kan ersätta hjälp i hemmet, något som både modellen i Danmark och försöket i Sverige bekräftat.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd anser att förebyggande hembesök skulle kunna vara ett komplement till uppsökande verksamhet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att det i dagsläget inte finns ekonomiskt utrymme för förebyggande hembesök.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att förutsättningarna för ett införande av förebyggande hembesök för personer över 80 år ska utredas innan ett införande sker.

Äldreomsorgsberedningen tillstyrker stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kommunstyrelsens pensionärsråd tillstyrker stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kommunstyrelsens handikappråd anser att förebyggande hembesök även borde göras hos funktionshindrade. Tillvägagångssättet kräver särskilda överväganden, vilket bör utredas.

Mina synpunkter

Förebyggande hembesök för personer över 80 år är en lagstadgad rättighet i Danmark. Det har också genomförts försöksverksamhet i ett flertal kommuner i Sverige mellan 1999 och 2002. Besöken är till för att informera om kommunens äldreomsorg, goda råd om kost och motion och demonstration av enkla hjälpmedel. Syftet är att öka livskvalitén och förbättra hälsan för äldre.

Stadsdelsnämnderna i Stockholm har en uppsökande verksamhet som fungerar som förebyggande hembesök. Stadsdelarna löser frågan på olika sätt. I vissa stadsdelar skickar nämnden ut ett brev till alla som har fyllt 75 eller 80 år där den enskilde äldre erbjuds kontakt genom hembesök eller per telefon med information om stadsdelsnämndens, landstingets och frivilligorganisationers verksamhet för äldre. Uppgiften kan även ingå i biståndshandläggarens ordinarie arbetsuppgifter eller genomföras i projektform. Vad motionärerna pekar på finns alltså i dag i den omfattning som är möjlig efter de ekonomiska förutsättningar som råder. Stadsdelsnämnderna är medvetna om sitt ansvar. Hembesöken är viktiga för att få information, men minst lika viktiga ur social synvinkel för att förebygga ohälsa. Vid uppsökande verksamhet händer det mycket sällan att personer med icke tillräckliga kunskaper om det geografiska område som de verkar i och har bra kontakt med både primärvård, hemsjukvård, föreningsliv och frivilligverksamheter samt erbjuder information vid behov.

Äldreombudsmannens funktion har, enligt stadsdelsnämnderna, bidragit till en form av uppsökande verksamhet genom att alla äldre, även personer som

inte har någon hjälp, kan ställa frågor och få svar av någon som känner till äldreomsorgens verksamhet. Synpunkter och klagomål återkopplas till berörda verksamheter.

Att förebyggande hembesök kan ersätta hjälp i hemmet har däremot vare sig modellen i Danmark eller försöket i Sverige visat.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. uppdra åt förvaltningen att utreda formerna och förutsättningarna för uppsökande hembesök i enlighet med vad som anføres nedan
2. därutöver anföra.

I syfte att öka tryggheten hos de äldre boende i Stockholms stad är det av stor vikt att de ges en god kännedom i vad de av kommunen kan få respektive har rätt till i form av hjälp och stöd i olika former. Ett förebyggande arbete genom uppsökande verksamhet skapar förutsättningar för människor att genom nya kunskaper bibehålla hälsan och utnyttja de hjälpmedel som förenklar vardagen. Avsikten är också att öka kunskapen om vart man vänder sig för att få hjälp. För att öka denna trygghet bör samtliga äldre över 80 år ges skriftlig information att de via hembesök kan underrättas om vilka möjligheter till stöd de är berättigade till.

I några stadsdelsnämnder erbjuds äldre som inte har hemtjänst ett besök för att de ska få information om vilket stöd de kan erhålla när de bedömer att de har behov av det. Förhoppningen är också att äldre ska känna att det finns hjälp att tillgå när den dagen kommer. Den uppsökande verksamhet som sker för närvarande skulle kunna systematiseras och på ett mer genomtänkt sätt erbjudas den målgrupp som motionen förespråkar.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2003:19) av Ann-Katrin Åslund och Helen Jäderlund Eckardt (båda fp) anses besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 6 oktober 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Ann-Katrin Åslund och Helen Jäderlund Eckardt (båda fp) föreslår i en motion (2003:19), *bilaga 2*, kommunfullmäktige besluta utreda förutsättningarna för förebyggande hembesök hos personer över 80 år utan hemtjänst.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga-Tensta och Älvsjö, äldreomsorgsberedningen, kommunstyrelsens pensionärsråd samt kommunstyrelsens handikappråd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 17 november 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Äldreomsorgsberedningens kansli har i augusti 2002 gjort en uppföljning om uppsökande verksamhet bland stadens äldre och där framkom bland annat att stadsdelsnämnderna är väl medvetna om sitt ansvar för uppsökande verksamhet och att den genomförs i former som är anpassade till stadsdelsnämndernas möjligheter och resurser.

Förebyggande hembesök

I Danmark har forsknings- och utvecklingsarbete visat att regelbundna hembesök skapar trygghet och förhöjd livskvalitet hos de äldre. Denna erfarenhet har lett till att Danmark lagstiftat om att alla som är 75 år och äldre har rätt till två förebyggande hembesök per år av medicinskt eller socialt utbildad personal.

I svensk lagstiftning finns i såväl hälso- och sjukvårdslagen som socialtjänstlagen ett tydligt ansvar för huvudmännen att förebygga ohälsa och främja goda levnadsförhållanden.

I samband med uppföljning av den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken erbjöds kommuner och landsting att söka stimulansbidrag för uppsökande verksamhet bland äldre. Rinkeby stadsdelsnämnd deltog i projektet som har inriktat sina förebyggande hembesök mot äldre med utomnordisk bakgrund. I socialstyrelsens sammanfattning i nationell handlingsplan för äldrepolitiken framgår att försöksverksamheten med uppsökande hembesök fallit väl ut och att erfarenheten kan vara till stor hjälp när det gäller att se äldreomsorgens uppdrag ur ett hälsofrämjande perspektiv.

Uppsökande verksamhet

De flesta stadsdelsnämnder redovisar återkommande årlig uppsökande verksamhet. I vissa fall skickar stadsdelsnämnden ett brev till alla som fyllt 75 eller 80 år där den enskilde äldre erbjuds kontakt genom hembesök eller per telefon med information om

stadsdelsnämndens, landstingets, och frivilligorganisationers verksamheter för äldre. Uppgiften kan även ingå i biståndshandläggarens ordinarie arbetsuppgifter eller genomföras i projektform. Andra stadsdelsnämnder har varje eller vartannat år en uppsökande verksamhet som riktar sig till alla personer 80 år och äldre. Alla personer 80 år och äldre får då ett brev hem med erbjudande om hembesök eller information per telefon. Vid uppsökande verksamhet händer det mycket sällan, att personer med icke tillgodosedda behov av insatser påträffas.

Biståndshandläggarna har god kännedom om det geografiska område som de verkar i och har bra kontakt med både primärvård, hemsjukvård, föreningsliv och frivilligverksamheter samt erbjuder information vid behov.

Äldreombudsmannens funktion har, enligt stadsdelsnämnderna, bidragit till en form av uppsökande verksamhet genom att alla äldre, även personer som inte har någon hjälp, kan ställa frågor och få svar av någon som känner till äldreomsorgens verksamhet. Synpunkter och klagomål återkopplas till berörda verksamheter.

Kunskap skapar trygghet

Att information finns tillgänglig för de äldre är ett sätt att skapa trygghet. Detta kan ske till exempel genom uppsökande verksamhet med erbjudande om hembesök eller förebyggande hembesök riktad till en viss åldersgrupp.

Information om vart man kan vända sig vid behov av hjälp från äldreomsorgen och information om dess verksamheter kan man få både muntligt och skriftligt från stadsdelsnämnderna. Informationsfoldrar finns även tillgängliga på medborgarkontoren, vårdcentraler, bibliotek och hos vissa frivillig organisationer. Dessutom finns information att hämta på Stockholms stads hemsida.

Stadsdelsnämnderna är positiva till uppsökande verksamhet. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att stadsdelsnämnderna systematiskt genomför uppsökande verksamhet bland äldre så att ingen förblir i okunskap om vilka insatser äldreomsorgen kan erbjuda.

Att förebyggande hembesök kan ersätta hjälp i hemmet har däremot vare sig modellen i Danmark eller försöket i Sverige visat. Besöken har framför allt omfattat hälsorådgivning, information och sociala samtal.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslöt den 11 december 2003 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 21 december 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Socialtjänstlagen betonar betydelsen av uppsökande verksamhet avseende äldre människor. Enligt förarbetena är en aktiv uppsökande verksamheten av grundläggande betydelse för socialtjänstens möjligheter att få kännedom om enskilda människors

behov av stöd och service. Den uppsökande verksamheten ger också möjligheter att nå ut med information om socialtjänstens insatser för äldre.

Maria – Gamla stans stadsdelsförvaltning bedriver uppsökande verksamhet till personer det år de uppnår åldern 80. De 80-åringar i stadsdelen som ej har kontakt med äldreomsorgen får via brev information om vad äldreomsorgen har att erbjuda samt ett erbjudande om ett hembesök. Uppsökande verksamhet kan ses som en enklare variant av förebyggande hembesök.

Under 2004 har kommunstyrelsen i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att öka livskvaliteten hos stadens äldre över 80 år genom att införa 6-8 timmars hemhjälp i månaden utan biståndsbedömning. Ett system med viss hemtjänst utan biståndsbedömning kommer att införas på försök i några stadsdelsnämnder. Systemet skall rymmas inom befintlig budget.

Stadsdelsförvaltningen anser att förslaget om förebyggande hembesök skulle kunna vara ett komplement till uppsökande verksamhet och ett mindre kostsamt alternativ till 6-8 timmars hemtjänst utan biståndsbedömning.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslöt den 9 december 2003 att överlämna och återropa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Ann-Katrin Åslund* (fp) och ledamöterna *Patrick Simonson* (kd) och *Bengt Porseby* (fp), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 20 oktober 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Efter att ha tagit del av några kommuners redovisning och den uppföljning som är gjord av Socialstyrelsen gällande försöksverksamheten "Uppsökande verksamhet bland äldre" mellan 1999 och 2002 i 21 av Sveriges kommuner framgår att detta kan vara en bra väg att samla kunskap om hur man förebygger ohälsa och vårdbehov. För den äldre kan tryggheten öka och möjligheten att bo kvar i egna hemmet kan bli längre.

Försöksverksamheten genomfördes i samarbete mellan kommuner och landsting. Pensionärs-, frivillig- och anhörigorganisationer var också engagerade.

Gemensamt för alla kommuners försöksverksamhet var att de baserades på regelbundna hembesök, riktade till hemmaboende äldre och att "besökarna" hade både social och medicinsk kunskap.

I samtliga projekt har deltagarna fått information om hur kommunens äldreomsorg fungerar, goda råd om kost och motion samt demonstration av enkla hjälpmedel för att undvika olyckor i hemmet. Broschyrer om hur man t.ex förebygger fallskador och benskörhet delades också ut.

"Besökarna" samlade in uppgifter om de äldres egen syn på fysisk hälsa och funktionsförmåga, psykiskt välbefinnande och möjligheter att upprätthålla sociala nätverk.

Tre viktiga faktorer som haft betydelse för i vilken utsträckning hembesöken påverkat de äldres hälsa och funktionsförmåga är målgruppens sammansättning, besöksfrekvens och besökens innehåll.

Något som också poängteras är att detta inte alltid är en enkel uppgift, det kräver hög professionalism och personlig mognad- man får efter ett tag hårbärgerera många levnadsöden.

Det är viktigt att det förebyggande arbetet har en psykosocial ansats- att se den äldre i ett större socialt sammanhang. Hembesöken bör vara regelbundna och helst också göras av samma person.

Vidare anser man att för att de förebyggande hembesöken skall ha positiva effekter och få en högre prioritet måste både medicinskt och socialt kunnande vara representerat.

Hälften av de kommuner som deltog i försöket valde att fortsätta med uppsökande verksamhet efter projekttidens utgång. I andra kommuner började man diskutera för en fortsättning och hur verksamheten skall utformas.

1997 skrevs en motion till kommunfullmäktige, om att besluta att försöksverksamhet, med uppsökande verksamhet, enligt dansk modell skulle provas i stadsdelarna. Förslaget remitterades till Spånga-Tensta, Östermalm, Hammarby och Liljeholmens stadsdelar för yttrande.

I det remissvar som lämnades av Spånga-Tensta betonas att - ”det är resurskrävande med årliga hembesök och att det finns andra vägar att gå när det gäller att sprida information”. Samtidigt påtalas vikten av att de äldre får den hjälp de har behov av, vilka möjligheter till hjälp som finns och hur man skall gå till väga för att söka hjälpen, - ”nuvarande resurser inom äldreomsorgen är begränsade och det är viktigt att de används på bästa tänkbara sätt för att ge bästa resultat. Sammantaget är förvaltningen inte emot motionärens förslag man menar dock att det finns andra vägar att gå när det gäller information och uppsökande verksamhet inom äldreomsorgen som sannolikt skulle ge bättre resultat”.

Stadsdelsnämnden yrkade 98 03 10 till förmån för motionärens förslag.

1999 gjordes en intervjustudie med äldre inom Spånga-Tensta stadsdel.

Under perioden mars-november genomförde äldreomsorgen en uppsökande verksamhet hos alla äldre som fyllde 80 eller mer under året och inte hade någon hjälp från hemtjänsten. Syftet var att ge information om hur äldreomsorgen fungerar samtidigt gjordes en inventering av kommande vårdbehov och vilka önskemål och tankar de äldre har om framtida äldreomsorg och därmed kanske underlätta för framtida planering.

I sammanfattningen framgår att de äldre ville bo kvar i ordinärt boende och hellre få hjälp hemma än flytta till särskilt boende. Många önskade en större social samvaro i form av sällskap, promenadhjälp, följeslagare till doktor mm. De allra flesta av stadsdelens äldre ansåg att det viktigaste med en bra äldreomsorg är, att de känner sig trygga och får hjälp om behov uppstår.

Med tanke på det som framkommit vid utvärderingen av försöksverksamheten och också det som visade sig vid stadsdelens projekt där till exempel behovet av ökad

social samvaro framkom, kan vi se många fördelar med förebyggande hembesök och vi skulle gärna jobba med detta om inte annat skulle behöva prioriteras bort.

Idag måste alla resurser ses över, var gör pengarna "mest nytta". Inom stadsdelen finns idag ca.975 personer över 80 år varav ca. 550 inte har någon form av insatser. Om fem år är antalet 1075, hur många som har hjälp vet vi inte.

Biståndsbedömarna har i snitt 130 ärenden på en heltid, att lägga på dem ett "uppsökande arbete" är inte rimligt. Att frigöra en person av befintliga för att arbeta med "bara" förebyggande hembesök är idag inte heller rimligt med tanke på den arbetsbelastning som är.

Det finns vinster med förebyggande hembesök och det är något som behöver diskuteras tillsammans med primärvården då de är en lika viktig aktör i detta arbete. Dessvärre vet vi att inte heller deras resurser är tillräckliga för att arbeta, så mycket som skulle önskas, med prevention.

Utifrån de ekonomiska ramar som gäller anser förvaltningen att det i dagsläget inte finns utrymme för förebyggande hembesök.

Älvsjö stadsdelsnämnd beslöt den 18 december 2003 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 2 december 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

I Socialstyrelsens rapport "Förebyggande hembesök, erfarenheter från 21 försök med uppsökande verksamhet bland äldre", publicerad 2002-12-18 konstateras att försöksverksamheten slagit väl ut. Både de deltagande seniorerna och personalen som genomfört besöken är nöjda och önskar att projekten ska fortsätta. I hälften av de deltagande kommunerna har beslut tagits om att fortsätta med förebyggande hembesök efter projekttidens slut. Många av projekten visar resultat som är lovande för framtiden, kunskap som är viktig att säkra och bygga vidare på.

Gemensamt för alla försöksverksamheterna är att de har baserats på regelbundna hembesök riktade till hemmaboende äldre och att personalen har haft både social och medicinsk kunskap. I rapporten konstateras också att flera kontrollerade studier över längre tid behövs för att bl.a kunna ta reda på hur hembesöken kan göras effektiva och vidareutvecklas innehållsmässigt och strukturellt. Vilka eventuella vinster besöken kan ge den enskilde senioren i form av förbättrad hälsa samt vilka kostnadsreduceringar samhället i stort kan uppnå är också frågor som behöver belysas ytterligare.

Älvsjö stadsdelsförvaltning genomförde våren 2001 ett uppsökande arbete bland äldre över 85 år och boende i eget hem. Av de 174 personer som kontaktades bedömdes 16 personer ha behov av äldreomsorg. Undersökningen visade att ett stort antal personer klarade sig utan hjälp från staden. De var trygga i sitt boende, hade bott länge i stadsdelen och ville bo kvar i sitt nuvarande boende.

I Älvsjö finns för närvarande 702 personer i åldern 80 - 85 år samt 624 personer i åldern 85 år och äldre. Av dessa totalt 1326 personer har 250 personer i åldern 80 – 85 år samt 347 personer i åldern 85 år och äldre biståndsbedömda insatser, dvs totalt 597 personer.

Om samtliga 797 personer som saknar biståndsbedömda insatser skall få ett första hembesök av två personer i två timmar blir den ungefärliga kostnaden för stadsdelen 550 tkr. Till detta ska sedan läggas kostnader för kringtid och eventuella regelbundna återbesök. Det är svårt att bedöma om förebyggande hembesök kan underlätta för den äldre att bo kvar i den egna bostaden med hemtjänst så att sjukhemsplaceringar kan förebyggas. Det är därför också svårt att bedöma om förebyggande hembesök kan reducera kostnaderna för äldreomsorgen motsvarande vad de förebyggande hembesöken kostar, trots att en sjukhemsplats kostar ca. 500 tkr per år.

Förvaltning anser med ovanstående som bakgrund att förutsättningarna för ett införande

av förebyggande hembesök för personer över 80 år ska utredas innan ett införande sker.

Äldreomsorgsberedningen beslutade den 5 december 2003 att som svar på motionen åberopa stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Helen Jäderlund Eckardt* (fp) och *Ewa Samuelsson* (kd), bilaga 1.

Kommunstyrelsens pensionärsråd beslutade vid sitt sammanträde den 27 november 2003 att tillstyrka stadsledningskontorets förslag till beslut.

Kommunstyrelsens handikappråd beslöt den 26 november 2003 att som svar på motionen lämna följande yttrande.

Vi tillstyrker yttrandet men vill påpeka att det finns skäl att utreda förutsättningarna för att införa en liknande ordning också för vissa personer med funktionsnedsättningar.

Problemet är att nå dem som kan vara i behov av förebyggande hembesök utan att kränka den personliga integriteten. Tillvägagångssättet kräver särskilda överväganden vilka bör göras inom ramen för den i motionen nämnda utredningen.

RESERVATIONER M M

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (fp) och ledamöterna Patrick Simonson (kd) och Bengt Porseby (fp) är av följande lydelse.

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat att Stadsdelsnämnden uttalar att motionen bör bifallas. Att i övrigt anföras:

I svaret från stadsdelsförvaltningen uttalas att man ser positivt och många fördelar med förebyggande hembesök som då också helst bör ske i samarbete med primärvården.

Man anser dock att det utifrån de ekonomiska ramar som gäller idag inte finns utrymme för förebyggande hembesök.

De försök som gjorts med förebyggande hembesök visar på en förbättrad fysisk och psykisk hälsa bland många äldre. Hembesöken gav många äldre kunskap om vart de skulle vända sig för att få stöd och ökade också tryggheten. Danska exempel har visat på att enkla insatser som installation av vissa mindre hjälpmedel samt motion och kostråd har haft en positiv effekt på människors hälsa. Detta påverkar såväl människors livskvalitet som den kommunala ekonomin.

Den nuvarande majoritetens budget för stadens äldreomsorg är knapp och stadsdelarna har stora problem med att bedriva en bra äldreomsorg. Trots detta lägger nu majoriteten fram förslag om hemtjänst utan biståndsbedömning för personer över 80 år.

Förebyggande hembesök är något helt annat, det handlar om ett aktivt uppsökande och det handlar om betydligt lägre kostnader än för majoritetens förslag. Motionärernas förslag om att utreda förutsättningarna för införande av förebyggande hembesök hos personer över 80 år utan hemtjänst bör därför bifallas.

Äldreomsorgsberedningen

Reservationen av Helen Jäderlund Eckardt (fp) och Ewa Samuelsson (kd) är av följande lydelse.

Förslag till beslut

att motionen bifalls

att därutöver anföras

Förebyggande hemtjänst av det slag som föreslås i motionen är enligt vår mening inte särskilt vanligen förekommande i staden. Den uppsökande verksamhet som sker skulle kunna systematiseras och på ett mer genomgripande sätt erbjudas den målgrupp som motionen förespråkar. Det skulle visserligen innebära ett visst mått av ökade kostnader inom hemtjänsten, en kostnad vi dock anser skulle kompenseras genom att fler äldre skulle få ökade förutsättningar att behålla hälsan längre än i dag.

Förslaget om förebyggande hemtjänst tillbakavisas samtidigt som stadens styrande majoritet lägger fram ett ärende för icke behovsprövad hemtjänst för alla över 80 år. Detta är mycket märkligt. Ett förebyggande arbete skapar förutsättningar för människor att genom nya kunskaper bibehålla hälsan och utnyttja de hjälpmedel som förenklar vardagen. Icke biståndsbedömd hemtjänst riskerar däremot att styra över resurser från behövande äldre till städhjälp och andra sysslor hemma hos personer som är vid god hälsa. Något som knappast kan betraktas som kommunal kärnverksamhet.

Mot bakgrund av detta anser vi att motionen om förebyggande hemtjänst skall bifallas i sin helhet.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2003:19

2003:19

Motion av Ann-Katrin Åslund och Helen Jäderlund Eckardt (båda fp) om förutsättningarna för förebyggande hembesök hos personer över 80 år utan hemtjänst

Allt fler äldre människor bor hemma, utan hjälp, i allt högre åldrar. Ett sätt att öka förutsättningarna för ännu fler människor att klara sig på egen hand och känna trygghet hemma, kan vara genom så kallade förebyggande hembesök.

Mellan åren 1999 och 2002 genomfördes försöksverksamhet med förebyggande hembesök i 21 kommuner och kommundelar runt om i Sverige. I Stockholms stad ingick Rinkeby SDF i försöket. Syftet var bland annat att öka livskvaliteten och förbättra hälsan hos många äldre, liksom att öka kommunens kunskaper om behovet av insatser på äldreomsorgsområdet.

Projektet utformades så att ett visst antal äldre människor fick förebyggande hembesök av kommunens personal – exempelvis hemtjänstassistent, sjuksköterska eller arbetsterapeut – en till två gånger per år. Under besöken fick deltagarna information om hur kommunens äldreomsorg fungerar, goda råd om kost och motion och demonstration av enkla hjälpmedel. Dessutom förmedlades information om sociala nätverk som väntjänst och andra frivilligorganisationer.

Utfallet av försöket blev på sina håll mycket positivt. I Rinkeby genomfördes projektet med särskild inriktning på äldre invandrare, och hembesöken gjordes av någon som talade samma språk som den som besöktes. Hembesöken gav många äldre klart förbättrade kunskaper om vart de skulle vända sig för olika typer av stöd, och bidrog till ökad trygghet. De utvärderingar som gjorts av försöket i Rinkeby visar på en förbättrad psykisk och fysisk hälsa bland många äldre, vilket bland annat bidragit till en

bland många äldre, vilket bland annat bidragit till en minskning av antalet läkarbesök.

Förebyggande hembesök är inte detsamma som hemtjänst utan biståndsbedömning. Tvärtom, är syftet att genom förebyggande insatser, rådgivning och information arbeta för att så många äldre som möjligt ska kunna hålla sig så friska att de inte behöver någon hemtjänst.

Förebilden för idén om förebyggande hembesök finns i Danmark, där det är en lagstadgad rättighet sedan 1996. Alla personer över 80 år ska där erbjudas två förebyggande hembesök per år av sin kommun. Det danska exemplet har visat att enkla insatser som installation av vissa mindre hjälpmedel i lägenheten, liksom kost- och motionsråd, har haft en positiv effekt på äldre människors hälsa.

Den försöksverksamhet med förebyggande hembesök som nyligen genomförts i Sverige visar att ett hembesök kostar mellan 500 och 600 kronor. För Stockholms stad motsvarar det två timmars ordinär hemtjänst. Två förebyggande besök per år skulle alltså innebära en kostnad motsvarande fyra timmars hemtjänst. I kalkylen bör dock vägas in de positiva effekter som förebyggande hembesök kan ge, genom att färre människor i framtiden då beräknas efterfråga hemtjänst eller vård i kommunens eller landstingets regi.

Förslaget om en förebyggande hemtjänst är också avsevärt mindre kostsamt för staden än den icke biståndsprövade hemtjänst som tidigare föreslagits av fullmäktiges majoritet. Kommunstyrelsens uppdrag att utreda försök med 6-8 timmars hemhjälp till personer över 80 år och som i dag inte bedöms behöva denna hjälp, måste ställas mot möjligheten att ge äldre människor förebyggande hembesök och därmed öka förutsättningarna för människor att känna trygghet i hemmet på egen hand.

Med hänvisning till ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta

att utreda förutsättningarna för ett införande av förebyggande hembesök hos personer över 80 år utan hemtjänst, enligt vad som anförs i motionen.

Stockholm den 8 september 2003

Ann-Katrin Åslund

Helen Jäderlund Eckardt